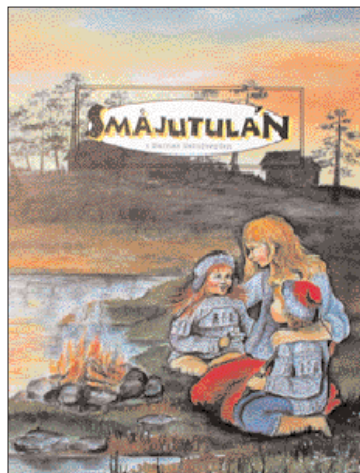

BARN OG FRILUFTSLIV

Av Børge Dahle,
Norges idrettshøgskole

Barneboken "Småjutulan i vinterfjellet" er en videreføring av boken "Småjutulan i Barnas Naturverden". I "Småjutulan i Barnas Naturverden" var Tuva fire år, Gurru gikk på ungdomsskolen og Myrill og Mikkel var førskolebarn. Handlingen var en sommertur i fjellet med Gurru, Myrill og Mikkel. Disse tre barna er oppdiktede etterkommere av Jutula'n i Rennebu. Nå er Tuva blitt 11 år, Gurru har startet sin lærerutdanning og Myrill og Mikkel er kommet til 6. og 7. klasse.

"Småjutulan i Barnas Naturverden" er også en bok med Gurru, Myrill og Mikkel, hvor handlingen er fra en sommertur i fjellet.

Faglig grunnlag for boken

Forskning har vist at familien er den viktigste sosialiseringarenaen for at barna skal etablere et aktivt og livslangt forhold til friluftsliv. Spesielt gjelder dette når barna er små. Når barn kommer i tenårene er forholdet til venner viktig. Felles gode naturopplevelser med venner vil i denne perioden være svært viktig. I "Småjutulan i vinterfjellet" er Myrill og Mikkel kommet i tenårene. Både på grunn av alder og fordi turen er i vinterfjellet, har en valgt å la fortellingen være en tur i regi av skolen. En familietur ville være et like godt alternativ. Kanskje enda bedre dersom en fikk med seg familien til venner av barna.

Boka er ment å skulle fungere som en lærebok som først og fremst skal motivere for å ta med barn ut i naturen. Boka gir kunnskap om vinterfjellet og det er viktig å samtale med barna om det faglige innholdet. Forhåpentligvis vil barn stille spørsmål når det er noe de ikke forstår. Eksempelvis konstaterer Gurru på turen inn til Ramsjøen, at ingen av barna har hvite flekker i ansiktet. Det bør da forklares at Gurru gjør dette er for å påse at ingen har fått frostskafer. Eller når Mikkel

forklarer om kart og kompass, da bør foreldre bruke situasjonen til å hjelpe barna til en forståelse.

Det oppstår mange situasjoner der de sosiale relasjoner mellom barna er viktig. Myrill viser for eksempel alltid mye omtanke for de andre barna. Det vil være positivt å samtale med barna om Myrills væremåte. Det er et gjennomgående trekk i boka at alle har en positiv væremåte. Ut i fra tanken om modelleringspedagogikk har en funnet det mest hensiktsmessig å skape en positiv atmosfære.

Hvordan tilrettelegger vi som foreldre eller lærere for at barn skal få et positivt forhold til friluftsliv? Hva skal en vektlegge? Det vil i et hvert tilfelle være avgjørende i hvilken grad en

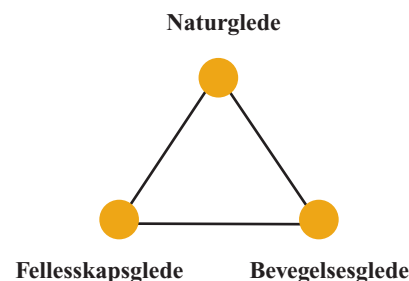
er i stand til å ha et barneperspektiv i planlegging og gjennomføring. Generelt handler det mye om å gi barna mye *tid* og opplevelse av *glede*.

Mitt håp er at vi som foreldre og lærere kan reflektere mer over gleden i friluftslivet og forstå dette ut i fra et barneperspektiv. Norsk friluftsliv handler om turglede: naturglede, fellesskapsglede og bevegelsesglede.

Livet handler først og fremst om å søke glede og kjærlighet, å oppleve omsorg, å vise omsorg, å bli sett, å bli bekreftet, å bli korrigert, å bli elsket, og .....

Mennesket lar seg sterkest motivere med bakgrunn i søken etter positive opplevelser. Friluftslivet gir oss gode opplevelser i selve utøvelsen, men også en opplevelse av velvære i etterkant. I friluftslivet forenes det rasjonelle og det irrasjonelle i oss. Vi vet at friluftslivet er viktig for vår helse, både fysisk og mentalt, men viktigst av alt, – vi opplever gleden i selve utøvelsen. Vi sitter igjen med gode minner og vi har glede ved å se fram til neste møte med natur og kanskje helst et møte i natur med mennesker som betyr noe for oss.

TURGLEDE :

Friluftslivet gir oss naturglede. Vi opplever glede ved å mestre det å være i harmoni med natur - og kulturlandskapet som vi begir oss inn i.

En glad gjeng oppe på taket på den ubetjent turisthytta Hevertjørna, i Barnas Naturverden. Foto: Børge Dahle

Friluftslivet gir oss fellesskapsglede. Friluftslivet åpner for opplevelsen av sosiale fellesskap til mennesker som står oss nær. Friluftslivet gir liv til kjærligheten.

Friluftslivet gir oss bevegelsesglede. Vi opplever at kroppen lever og vi mestrer å ta oss fram under ulike betingelser i ulike naturlandskap.

For å forstå omfanget i utøvelsen av friluftslivet i den norske befolkning er tre forhold spesielt viktige :

Motivasjon

Figuren over viser at turgleden består av en kombinasjon av naturglede, fellesskapsglede og bevegelsesglede. Den enkeltes samlede motiv for utøvelse av friluftsliv befinner seg i det trekantede rommet som fremkommer. Punktets plassering i trekanten vil variere fra person til person og fra de ulike situasjoner som den enkelte person befinner seg i. Videre kan naturglede, fellesskapsglede og bevegelsesglede forstås som en synliggjøring av gleden over livet. Livsgleden ligger på et dypere nivå.

Tradisjon

Det norske friluftslivet er et sosialt og kulturelt fenomen som først og fremst er knyttet til familielivet. Skal friluftslivet kunne vedvare som et utbredt kulturfenomen vil en stimulering av familien til et aktivt friluftsliv være av avgjørende betydning. Friluftslivet må være lett tilgjengelig for småbarnsfamilier. Det vil også være en stor utfordring å gjøre denne tradisjon tilgjengelig for familier som kommer til Norge for å bosette seg, men som har en annen kulturell bakgrunn.

Hindringer

Det er oftest et sett av hindringer som forklarer liten utøvelse av friluftsliv. Manglende tilknytning til tradisjon og manglende motivasjon gjennom familien og oppvekstmiljø forklarer det meste. Ellers er viktige hindringer: mangel på tid, ingen å dele opplevelsene med, mangel på fysisk og psykisk overskudd.

Alle som arbeider med friluftsliv i en pedagogisk sammenheng, må i større grad fokusere på de positive følelsene og opplevelsene som friluftslivet gir.

En institusjonalisering av friluftslivet har ført til en fokusering på friluftslivets effekter for

Friluftslivet gir oss naturglede. Vi opplever glede ved å mestre det å være i harmoni med natur - og kulturlandskapet som vi begir oss inn i. Her på tur i Barnas Naturverden. Foto Børge Dahle

samfunn og individ. Friluftslivet har, må man huske på, først og fremst en egenverdi for det enkelte individ.

Vi har vært og er opptatt av friluftslivet som en uttrykksform for en økofilosofisk livsstil, friluftslivets som metode for å bygge opp positive natur- og miljøvernholdninger, friluftslivets effekt på vår helse, friluftslivet for å synliggjøre ens identitet. Vi diskuterer farer og sikkerhet relatert til friluftsliv, spenning og risiko. Vi må begrunne vårt friluftsliv i en samfunnssammenheng. Friluftslivet må ha sin egen Stortingsmelding. Friluftslivet er et uttrykk for modernitet og vi ser nye trender i friluftslivet.

Vi teller friluftslivsutøvere og inndeler utøverne i grupper etter aktivitetsform og motiver.

Vi ser på prosentvise økninger og framskriver tendenser. Hvorfor? Gir dette oss nyttig kunnskap?

Problemet er selvfølgelig ikke at forskere måler effekter av ulike menneskelige aktiviteter og gjøremål, men vi skal vokte oss vel for å bruke resultatene i et motivasjonsarbeid for økt aktivitet. Noe av den menneskelige aktivitet må vi kanskje bare akseptere er et uttrykk for spontan livsglede, lidenskap,

Friluftslivet gir oss fellesskaps glede. Friluftslivet åpner for opplevelsen av sosiale fellesskap til mennesker som står oss nært. Friluftslivet gir liv til kjærligheten. Foto: Børge Dahle

kjærlighet, fantasi og impulsivitet. Vi har ikke rasjonelle motiv for alle våre handlinger – noe gjør vi av ren lyst!

Friluftslivet utøves av ren lyst og glede. I H.M. Dronning Sonja bok "Klangbunn" skriver Hans-Jakob Brun i forordet: *Derfor er det naturlig å se Dronningens pasjon for naturopplevelse som en parallell til hennes pasjon for sin samtids billedkunst. Begge deler er mer enn en spennende hobbyaktivitet, og svært mye mer enn en behagelig avkobling. Begge deler koster adskillig ekstra anstrengelser og mot til å ta utfordringer, og begge gir en personlig stimulans som rettferdiggjør den ekstra innsatsen. Begge deler gir nemlig en følelse av frihet og en opplevelse av personlig tilstedeværelse som må være en dyrbar bonus for en person som ellers lever omgitt av ritualer, forpliktelser og formaliteter. Forholdet til dette landskapet er derfor å tolke som en dypt personlig sak.*

Vi må vokte oss for å formalisere friluftslivet. Den sterkeste motivasjon for friluftslivet vil fortsatt være den spontane gleden og lysten. Å ta vare på opplevelsen, gleden, lysten, lidenskapen og kjærligheten som motivasjon for friluftslivet er en stor pedagogisk utfordring.

Forskning og læringsprosesser der ny kunnskap om friluftslivet er det ønskede læringsresultat, vil fortsatt være nødvendig. Den store faglige utfordring for pedagoger og forskere i framtiden er imidlertid å finne fram til "stimulerings tiltak" som viderefører et friluftsliv der det sentrale motiv for utøvelse er den spontane opplevelse av glede ved ferdsel og sosialt fellesskap i natur. Er vi i ferd med å komplisere et friluftsliv som i generasjoner bare har vært en naturlig del av den norske levemåten?

Friluftslivet gir oss bevegelsesglede. Vi opplever at kroppen lever og vi mestrer å ta oss fram under ulike betingelser i ulike naturlandskap. Foto: Børge Dahle